Lakialoite LA 4/2019 vp

Sofia Vikman kok ym.

Lakialoite laiksi tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen ennalta-ehkäisemisestä

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Tällä lakialoitteella esitetään uusia toimenpiteitä tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen ennaltaehkäisemiseksi ja näihin tekoihin syyllistyneiden saattamiseksi vastuuseen nykyistä tehokkaammin.

PERUSTELUT

Yleisperustelut

Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpominen on ympäri maailmaa esiintyvä perinne, jossa tytön tai naisen sukuelimiä vahingoitetaan ilman lääketieteellistä syytä. Suomessa on THL:n laskelmien perusteella 10 000 silpomisen läpikäynyttä tyttöä ja naista. Suomessa elää arvioiden mukaan 650—3 080 tyttöä, joilla on riski joutua silvotuksi.

Perinne loukkaa ihmis- ja itsemääräämisoikeuksia, heikentää naisten tasa-arvoa sekä aiheuttaa terveydellisiä ja sosiaalisia haittoja. Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta velvoittaa Suomea laatimaan ohjeet ja takaamaan toimivan järjestelmän silpomisen estämiseksi.

Suomi on ainoa Pohjoismaa, joka ei ole erikseen lailla kieltänyt tyttöjen silpomista. Esimerkiksi naapurimaassamme Ruotsissa vastaava laki on ollut voimassa jo vuodesta 1982.

Suomen on onnistuttava nykyistä tehokkaammin suojelemaan silpomisuhan alla eläviä tyttöjä ja ryhdyttävä toimiin näiden törkeiden ja epäinhimillisten rikosten torjumiseksi ja uhrien auttamiseksi sekä tekoihin syyllistyneiden saattamiseksi vastuuseen.

Teot ovat olleet nimenomaisesti rikoslain mukaan rangaistavia vuodesta 1995 alkaen. Tekojen rangaistavuus ei ole tällä hetkellä tuotu selkeimmällä mahdollisella tavalla esiin lainsäädännössä eikä rangaistavuus ole tarpeeksi hyvin yleisessä tiedossa, vaikka teot ovatkin rikoslain vastaisia. Suomen rikoslain mukaan silpominen katsotaan rangaistavaksi törkeänä pahoinpitelynä. Toisin kuin muissa Pohjoismaissa, yhtään tapausta ei ole Suomessa edennyt oikeuteen saakka.

Valmis
5.0

Lainsäädännön on viestittävä jyrkän kielteinen kanta silpomiseen. Silpomisen kieltävä erillislaki olisi vahva viesti siitä, että tyttöjen silpominen on rikos Suomessa. Erillislaki kieltäisi myös Suomen kansalaisille ulkomailla tehdyt silpomiset ja antaisi viranomaisille enemmän mahdollisuuksia puuttua rikoksiin.

Erillislailla viestittäisimme Suomen jyrkän kielteisestä suhtautumisesta näihin rikoksiin sekä rohkaisemme uhreja ja uhan alla eläviä hakemaan yhteiskunnan tukiverkostoista apua. Tavoitteena on, ettei yksikään tyttö tai nainen joudu silvotuksi. Siksi työtä sukuelinten silpomisen ehkäisemiseksi tulee vahvistaa. Keskeistä tässä on sosiaali- ja terveysviranomaisten ja koulun välinen yhteistyö, tietoisuutta ja viranomaisyhteistyötä on parannettava, jotta tapauksia saataisiin estettyä.

Tässä esitettävällä erillislailla vahvistettaisiin sekä näiden rikosten ennaltaehkäisyä että rikosten viranomaisille tietoon tuloa. Parantamalla rikosten viranomaisten tietoon tuloa lisättäisiin myös mahdollisuuksia saattaa näitä tekoja tuomioistuimissa käsiteltäväksi.

Yksityiskohtaiset perustelut

1 §. Määritelmät. Pykälässä esitettäisiin WHOn esittämä määritelmä siitä, mitä tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisella tarkoitetaan.

2 §. Lain tarkoitus. Pykälässä määriteltäisiin lain tarkoitus, joka olisi

- pyrkiä lisäämään tietoisuutta siitä, että nämä teot ovat Suomen oikeuden vastaisia

- vahvistaa eri viranomaisten nimenomaista oikeutta toimittaa havaintojaan eteenpäin, jotta silpomistekoja voitaisiin ehkäistä ja syylliset voitaisiin saada vastuuseen teoistaan

- vahvistaa valtakunnallista silpomisen ehkäisytyötä.

3 §. Terveydenhuolto- ja sosiaaliviranomaisten ilmoitusvelvollisuus. Pykälässä vahvistettaisiin, että terveydenhuollon ja sosiaaliviranomaisten työntekijöillä olisi nimenomainen velvollisuus ilmoittaa havaitsemistaan teoista tai suunnitelmista tekojen tekemiseksi poliisille tai sosiaaliviranomaisille lastensuojeluprosessin käynnistämistä varten.

4 §. Oppilashuollosta vastaavien toimijoiden ilmoitusvelvollisuus. Pykälässä vahvistettaisiin, että varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen henkilöstöllä ja muilla näiden koulutusasteiden työntekijöillä olisi velvollisuus ilmoittaa 1 §:ssä tarkoitetuista teoista.

5 §. Silpomisen ehkäisyn vastainen toimintaohjelma. Pykälässä velvoitettaisiin valtioneuvosto laatimaan neljän vuoden välein silpomisen ehkäisyn vastainen toimenpideohjelma. Toimenpideohjelman tarkoituksena olisi velvoittaa ministeriöt, virastot, eri viranomaisten ja kolmannen sektorin toimijat toimimaan suunnitelmallisesti tekojen ehkäisemiseksi ja syyllisten saattamiseksi vastuuseen teoistaan.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen ennaltaehkäisemisestä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Määritelmä

Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisella tässä laissa tarkoitetaan tekoa, jossa millä tahansa menetelmällä suoritetaan naisen ulkoisten sukuelinten osittain tai kokonaan poistaminen tai muutoin vahingoitetaan naisen ulkoisia sukuelimiä muista kuin lääketieteellisistä syistä.

2 §

Lain tarkoitus

Lain tarkoituksena on edistää tyttöjen ja naisten oikeutta fyysiseen koskemattomuuteen ja pyrkiä parantamaan 1 §:ssä tarkoitettujen tekojen ilmituloa viranomaisille.

3 §

Terveydenhuolto- ja sosiaaliviranomaisten ilmoitusvelvollisuus

Sen estämättä, mitä tietojen salassapitovelvollisuudesta säädetään, on lääkärin ja muun terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) mukaisen henkilön ilmoitettava poliisille, jos hän virka- tai työtehtävissään toteaa tapahtuneen 1 §:ssä tarkoitetun silpomisteon tai hänellä on vahvoja epäilyksiä siitä, että käynnissä on suunnitelma saattaa joku tällaisen teon uhriksi.

Sen estämättä, mitä tietojen salassapitovelvollisuudesta säädetään, mikäli terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain mukainen henkilö tai sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain (817/2015) mukainen henkilö virka- tai työtehtävissään havaitsee olevan todennäköistä, että joku on riskissä joutua tällaisen teon uhriksi, on ammattihenkilön ilmoitettava lastensuojelulain (417/2007) 25 §:ssä tarkoitetulle viranomaiselle tietonsa lastensuojelun tarpeen selvittämistä varten.

4 §

Oppilashuollosta vastaavien toimijoiden ilmoitusvelvollisuus

Sen estämättä, mitä tietojen salassapitovelvollisuudesta säädetään, on terveydenhuoltolain (1326/2010) 16 §:n mukaisen kouluterveydenhuollon henkilöstön, varhaiskasvatuslaissa (540/2018) tarkoitetun varhaiskasvatuksen henkilöstön, perusopetuslain (628/1998) mukaisen opetushenkilöstön ja opetuksen tukihenkilöstön ja oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa (1287/2013) tarkoitettujen oppilashuollon työntekijöiden ilmoitettava poliisille, mikäli työntekijä toteaa virka- tai työtehtävien hoitamisessa, että on tapahtunut 1 §:ssä tarkoitettu silpomisteko tai hänellä on vahvoja epäilyksiä siitä, että käynnissä on suunnitelma saattaa joku tällaisen teon uhriksi.

Sen estämättä, mitä tietojen salassapitovelvollisuudesta säädetään, mikäli terveydenhuoltolain 16 §:n mukaisen kouluterveydenhuollon henkilöstö, varhaiskasvatuslaissa tarkoitetun varhaiskasvatuksen henkilöstö, perusopetuslain mukainen opetushenkilöstö ja opetuksen tukihenkilöstö tai oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa tarkoitettu oppilashuollon työntekijä virka- tai työtehtävissään havaitsee olevan todennäköistä, että joku on riskissä joutua 1 §:ssä tarkoitetun teon uhriksi, on ammattihenkilön ilmoitettava lastensuojelulain 25 §:ssä tarkoitetulle viranomaiselle tietonsa lastensuojelun tarpeen selvittämistä varten.

5 §

Silpomisen ehkäisyn vastainen toimintaohjelma

Valtioneuvosto hyväksyy joka neljäs vuosi 1 §:ssä tarkoitetun sukuelinten silpomisen vastaisen toimintaohjelman.

Ohjelma sisältää viranomaisten yhteistyön tavoitteet silpomistekojen torjumiselle ja tekojen paljastamiseksi poliisin tietoon. Ohjelman toteutumista seurataan ja ohjelma tarkistetaan tarvittaessa.

Ohjelman valmistelee sosiaali- ja terveysministeriö yhteistyössä asianomaisten muiden ministeriöiden kanssa.

6 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

———————

Lakialoite LA 4/2019 vp

Helsingissä 27.9.2019

Sofia Vikman kok
Sari Sarkomaa kok
Pia Kauma kok
Jaana Pelkonen kok
Juhana Vartiainen kok
Sari Multala kok
Kai Mykkänen kok
Anne-Mari Virolainen kok
Kalle Jokinen kok
Petteri Orpo kok
Mia Laiho kok
Sanni Grahn-Laasonen kok
Markku Eestilä kok
Pihla Keto-Huovinen kok
Sinuhe Wallinheimo kok
Mari-Leena Talvitie kok
Timo Heinonen kok
Anna-Kaisa Ikonen kok
Pauli Kiuru kok
Heikki Autto kok
Elina Lepomäki kok
Saara-Sofia Sirén kok
Jukka Kopra kok
Ville Kaunisto kok
Heikki Vestman kok
Wille Rydman kok
Ben Zyskowicz kok